N°. 30. Donderdag 9 October 1902. 2de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland *bij vooruitbetaling*. f 2.00
Voor Oost-Indië en het Buitenl. » 3 00
Afzonderlijke nummers. . . . » 0.10
Men abonneert zich voor minstens zes maanden ingaande op den dag der eerste toezending f 1.—

Prijs der advertentiën.

Per regel . . . . f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . - 0.09
» » » 1000 » . - 0.08
» » » 3000 » . - 0.07

REDACTIE: De 4de Commissie, aan welke de verspreiding van populaire kennis omtrent Oost- en West-Indië is opgedragen.
Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie", en gezonden aan den Heer G. E. V. L. VAN ZUYLEN, *Voorzitter der Redactiecommissie*, **7a Heerengracht**, of den *Secretaris*, Mr. G. VAN SLOOTEN Azn., **43 Conradkade**, beiden Den Haag.
Voor de Administratie en Advertentiën wende men zich tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG" **Haagpoort 4,** Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in éèns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

De ondergeteekende ....
wonende te .... *wensch*
donateur-trice / lid *te worden der Vereeniging* „**Oost en West**" *tegen een jaarlijksche contributie van*
f ....
.... den 190
Handteekening:
Straat of gracht:

Inhoud van dit nummer.

Voor den noodlijdenden Javaan.

Op 2 October j. l. bleef in kas . . . . . f 3.63
Op de Tentoonstelling van vlechtwerk werd ten behoeve van den noodlijdenden van de familie J. ontvangen. . . . . f 25.00

Rest in kas op 9 October: f 28.63

Hulp aan zieke en behoeftige inlanders.

Het Semarangsche Comité voor zieke en behoeftige inlanders verzoekt ieder, die begaan is met de vele armoede en ziekte onder inlanders in de residentie Semarang, dit Comité, dat zich ten doel stelt de vestiging eener degelijke inrichting, waar nooddruftige en zieke inlanders kunnen worden opgenomen, te steunen door een geldelijke bijdrage.

Namens het Comité,

Mr. P. Brooshooft,
Voorzitter.
Ds. J. F. Verhoeff,
Secretaris.
S. E. Toens,
(*Agent der Factory*) *Penningmeester.*

De redactie van het «Koloniaal Weekblad», die reeds in hare *drie laatste nummers* op dezen uitstekenden arbeid van het *Semarangsch Comité* heeft gewezen en daarvoor de hulp ingeroepen van alle weldenkenden in Nederland, verklaart zich bereid, de bij haar inkomende giften *naar Semarang over te maken.*

Mededeelingen.

I. Van het Hoofdbestuur:

Bij het ter perse liggende, volledige jaarverslag, met bijlagen, hebben wij alsnog gevoegd het ondervolgende *naschrift:*

„Toen dit verslag reeds ten deele was afgedrukt, ontvingen wij het bericht, dat onze afdeeling Ned.Indië, om op het gebied der Indische Kunstnijverheid krachtig te kunnen werken en daartoe subsidie van de Indische Regeering te krijgen, rechtspersoonlijkheid noodig had, zoodat zij zich heeft geconstitueerd tot eene zustervereeniging, die den naam draagt van: „Nederlandsch-Indische Vereeniging Oost en West."

De samenwerking tusschen beide vereenigingen zal in alle opzichten dezelfde blijven, als toen onze Afdeeling Nederlandsch-Indië nog bestond, zoodat ook ons orgaan, „Het Koloniaal Weekblad", aan alle leden der Oost-Indische Vereeniging zal worden toegezonden.

In verband hiermede zullen wij in volgende jaarverslagen ook het door de Zuster-Vereeniging in Oost-Indië verrichte, opnemen en dit door hare ledenlijst doen volgen. De in dit verslag afgedrukte ledenlijst der Afdeeling is zeer onvolledig, ook omdat tijdens en na de te Weltevreden gehouden tentoonstelling velen zijn toegetreden, wier namen en adressen ons nog niet zijn opgegeven."

II. Van de 4e Commissie:

Van het aanstaande winterseizoen zullen de Afdeelingen en de correspondenten der Vereeniging zeker gebruik maken, om door het doen houden van lezingen en voordrachten — zoowel met als zonder lichtbeelden — zooveel mogelijk mede te werken tot het verspreiden der populaire kennis van Nederland's Koloniën en Bezittingen, zooals dit door de statuten van „Oost en West" wordt bedoeld.

Gaarne zijn wij bereid, wanneer ons dit wordt gevraagd, om inlichtingen te geven, betreffende sprekers, tot wie men zich voor het houden dezer voordrachten zal kunnen wenden.

Secretaris van de 4e commissie is: *mr. G. van Slooten Az.*, Conradkade 43 den Haag.

III. Van de 5e Commissie:

Voor de laatste maal, vestigen wij in dit nummer van het weekblad er de aandacht op, dat de door de afdeeling 's Gravenhage in de Gothische Zaal gehouden **Tentoonstelling van Oost en West-Indisch Vlechtwerk, op 15 October** a. s. **des n. m. ten 4½ ure, gesloten wordt.**

Op nieuw maken wij **hoofden van onderwijsinrichtingen** er op attent, dat hunne leerlingen bij een gezamenlijk bezoek, ook buiten de Zondag **slechts f 0.10 entree** behoeven te betalen, terwijl zij bij vooraf gedaan verzoek, ook gratis toegang kunnen krijgen.

***

Aanstaanden **Maandag en Dinsdag, den 13 en 14 October,** tusschen **3 en 4½ ure n. m.** zullen wij het genoegen hebben aan **de leden der Vereeniging**, die de tentoonstelling bezoeken, een kop thee aan te bieden. Wij hopen, dat aan deze uitnoodiging door *velen* zal worden gevolg gegeven. Ook familieleden en kennissen der leden zullen, al zijn ze geen lid der Vereeniging, hartelijk welkom zijn.

IV. Afdeeling „Utrecht en Omstreken".

Wordt medegedeeld, dat voor de leden zijn aangeschaft:

1o. *Catalogus der expositie* van O. en W. Ind. vlechtwerk, weefsel-versieringen, en kaartweefsels (No. 8 van onzen catalogus).

2o. „*Het vlechtwerk in den Indischen Archipel,*" door J. A. Loeber Jr. (No. 9 v. o. c.)

3o. „*Uit Insulinde*" van E. Haeckel (No. 10 v. o. c.)

Tevens zijn ontvangen: *Koloniaal Verslag van 1902 III Curaçao* (No. 9 v. o. c) *Idem Ned.-Indië*, mededeelingen van staatkundigen en algemeenen aard. (No. 11 v. o. c,) (beleefde verwijzing naar No. 8. dezes jaars van het orgaan.)

Het Bestuur.

De Tentoonstelling bezocht door den Minister van Koloniën.

Op Maandag 6 October kwam de Minister van Koloniën begeleid door den Referendaris, den heer Haga, een bezoek brengen aan de tentoonstelling van Oost- en West-Indisch Vlechtwerk in de Gothische Zaal van het Paleis op den Kneuterdijk te 's-Gravenhage.

De Minister had zijn bezoek vooraf doen aankondigen, omdat hij de zekerheid wilde hebben, de inlichtingen te ontvangen, die hij noodig mocht hebben.

Aanwezig waren dus de presidente en de vice-president der afdeeling 's-Gravenhage, benevens de heer J. A. Loeber, Jhr. L. C. van Panhuys en G. P. Rouffaer, die hunne zoo gewaardeerde medewerking hebben verleend bij het ordenen der tentoonstelling en de samenstelling van den Catalogus

Blijkbaar was de Minister met hetgeen hij zag zeer ingenomen; dat onze Inlanders in Oost-Indië heel mooi Vlechtwerk maken, was hem natuurlijk bekend, maar dat «Oost en West» daarvan deze belangrijke, nagenoeg volledige tentoonstelling had bij elkander gebracht tot leering van de Nederlanders, tevens met het doel, om aan de producten der Indische Kunstnijverheid, die in den regel huisvlijt is, in Europa afnemers te bezorgen, vond hij een uitnemend goed werk.

Groote aandacht schenkende aan de toelichtingen, die hem werden gegeven, drukte de Minister er vooral op, dat de praktische kant van het vraagstuk hem 't meest aantrok. Zeer zeker heeft het zuiver behouden der oorspronkelijke kunst, ook bij het vlechtwerk, groote waarde, maar er moet door een groot aantal makers ook geregeld geld mee verdiend kunnen worden.

Het hoeden-atelier van *Petit Jean* te Tangerang heeft getoond, hoe dit moet aangepakt worden. Zou het b. v. niet mogelijk zijn, om met de zooveel gebruikt wordende Japansche matten, al is 't ook door de toepassing van een eenigzins andere techniek, met voordeel in concurrentie te treden?

En zoo zijn er op het gebied van het vlechtwerk nog verscheidene artikelen, die niet alleen als kunststuk, bij wijze van rariteit, waarde hebben, maar die, onder eenige deskundige leiding vervaardigd, ook voor Europeesch dagelijksch gebruik zeer gewild zouden zijn.

Nagenoeg anderhalf uur duurde het bezoek en bij het heengaan betuigde Z. E. aan de Presidente zijn dank voor de wijze, waarop «Oost en West» hem in staat gesteld had hare zoo belangrijke, IVde Groeptentoonstelling te zien.

Het spreekt wel van zelf, dat de Vereeniging het bezoek van den Minister op hoogen prijs stelt. Waar, niettegenstaande de lage entreéprijzen, de algemeene belangstelling nog zeer gering is, moet de waardeering, die haar werk ondervindt van hen, die Oost- en Wes:-Indië besturen of die op dat bestuur invloed uitoefenen, het te langzaam vermeerderen der belangstelling van het groote publiek goed maken.

Nog slechts éène week blijft de Tentoonstelling open.

Zullen er ook van de andere Ministers en van de Kamerleden nog zijn, die willen zien, welk kunstwerk zoowel de West-Indische als de Oost-Indische vlechtsters en vlechters leveren, en hoe wij hunne welvaart zouden kunnen bevorderen, door te maken, dat zij er geld mee verdienen?

In het *Tijdschrift voor Nederlandsch-Indië* werd onlangs met eenige kleinachting gesproken van den in die richting gelegen weg, om tot verbetering van den economischen toestand van den Inlander in onzen Archipel mee te werken. Natuurlijk geven wij grif toe, dat veel meer zal kunnen en moeten gedaan worden, ook in de nijverheidsrichting, om aan Oost-Indië de positie te bezorgen, waarop het in de wereldverhouding recht heeft; maar er schuilt ook in de auxiliaire middelen van opheffing en verbetering meer waarde, dan door hen, die onze koloniën niet zoo van nabij kennen, wordt vermoed.

De tentoonstelling onlangs te Weltevreden gehouden, hoofdzakelijk van koperwerk, heeft dit

FEUILLETON.

Meermalen reeds namen wij in dit Weekblad artikelen over van den heer *G. Stoll*, mederedacteur der Semarangsche *Locomotief*. In het nummer van 28 Augustus van dat blad treffen wij een door hem geschreven stuk aan, dat ons zoo belangrijk voorkomt, ons zoo van *a* tot *z* juist lijkt, dat wij het onzen plicht achten, mede te werken tot de verspreiding daarvan. Wij nemen het daarom als feuilleton in ons blad op.

De heer *Stoll* was zelf administrateur eener suikerfabriek op Java (in het Tegalsche n.l.) en behoort niet tot hen, die »*mislukt*« in Indië gekomen, hun heil wel *moesten* zoeken in de suiker, de koffie, de indigo, de tabak of de kina. Op zijn tijd heeft hij het groot-ambtenaars-examen in Indië afgelegd en hij had, meenen wij, het besluit zijner benoeming tot asp.-controleur (indertijd »ambt. t. b.« geheeten) reeds in den zak, doch het leven als particulier trok hem meer aan en zoo ging hij »het landelijke« in.

Het Javaansch spreekt hij even vloeiend als het Hollandsch; den desaman kent hij als weinigen.

Dom, lui en onbetrouwbaar.

In een ingezonden stuk, opgenomen in *De Locomotief* van 19 Augustus jl., velt L. R. »*een suikermannetje*« uit Probolinggo, een hard, vernietigend oordeel over den Javaan, dat ik niet zonder protest mag laten. Hij zegt verontwaardigd te zijn over de wijze, waarop de Heer Mr. P. Brooshooft in zijn »Van-Dag-tot-Dag« van 9 dezer den Javaan in bescherming neemt tegen den Europeeschen industrieel, voornamelijk den suikerfabrikant. »Ik twijfel niet«, zoo lees ik in zijn epistel, »of u zou van 90 pct. der industrieelen hooren, dat de Javaan is: een *dom, lui, onbetrouwbaar wezen* (ik cursiveer), en dat hij, *zonder onderscheid, ook de meer ontwikkelde* (ik cursiveer weêr) steeds uit is op *bedrog* en *totaal onbetrouwbaar* (ik cursiveer nogmaals)«.

Onder »industrieelen« versta ik de hoofden van industriëele ondernemingen. L. R. noemt zich »suikermannetje«, waaruit ik moet opmaken, dat hij geen administrateur is, want een administrateur is een suiker*man* zonder »tje«. Is bovenstaand oordeel dus niet specifiek van hem, hij beaamt het toch volkomen, want hij laat daarop terstond zijn woorden volgen: »Door al 't geen in de laatste jaren reeds voor den Javaan is gedaan en waardoor zijn toestand in vergelijking met vroeger jaren aanmerkelijk is verbeterd, door de consideratie bij de »rol«, landraad enz. gebruikt, nemen brutaliteit, diefstallen, brandstichting enz. meer en meer toe. Ziedaar 't resultaat, als men den Javaan goed behandelt!«

Uit deze tirade springt een contradictie in terminis zoo plomp in het oog, dat men er stekeblind van zou worden, ware de sprong niet slechts een denkbeeldige.

't Kan er bij mij niet in, dat menschen wier maatschappelijke positie »aanmerkelijk verbeterd« is, meer aan brutaliteit, diefstallen en brandstichting« zullen gaan doen, dan toen zij nog in een slechten toestand verkeerden.

Maar L. R. moest wel tot deze verkeerde conclusie komen, omdat zijn premissen niet deugen. Wat is in de laatste jaren dan wel voor den Javaan gedaan geworden, waardoor die »aanmerkelijke verbetering« in zijn toestand is ontstaan? Ik geloof, dat de beantwoording van deze vraag schrijver in verlegenheid zou brengen.

Gaan het wij materieel bestaan van den bruinen broeder na, dan vinden wij eer verslimmering dan verbetering; over een groot gedeelte van Java schaarschte aan voedingsmiddelen en de koopkracht van het volk zoo goed als tot nul gedaald, de handel kan daarover meêpraten.

Zijn moraliteit is er ook niet beter op geworden; maar wie draagt daarvan de grootste schuld? De vreemde elementen, waarmee hij in aanraking komt. Of is 't misschien hartverheffend, wat hij van Chineezen Arabieren en Europeanen ziet en ondervindt?

Over de Chineezen, en Arabieren wil ik 't nu niet hebben; zelf op een alles behalve hoog moreel standpunt staande, zijn van hen geen zeden-opbeurende voorbeelden te verwachten, hoewel er uitzonderingen bestaan, die echter zoo zeldzaam zijn, dat ze juist den regel bevestigen. Maar zijn aanraking met de Europeanen heeft hem ook niet verder gebracht. Leert hij van dezen aan den eenen kant goeds, aan den anderen kant is hij dikwijls getuige van daden, die den toets van zedelijkheid, recht en billijkheid, niet kunnen doorstaan.

Men klaagt over de luiheid van den Javaan; op verscheidene groote werken zooals het graven van kanalen, het aanleggen van spoorbanen, bij de houtaankoop-ondernemingen etc. heerscht dikwijls gebrek aan handen en men schrijft zulks toe aan den weinigen zin voor werken van den Javaan. 't Heet dan: niettegenstaande hij een flink dagloon kan verdienen, ligt hij liever op zijn balé balé te verhongeren, dan te werken. Laat ons even nagaan, hoe 't toegaat bij kanaal-aanleg of spoorbouw. Gewoonlijk liggen die werken niet naast de deur, meestal moet gewerkt worden in streken, palen ver van de bewoonde buurt en wel in de riemboe, waar men niets dan bosch en wilde dieren ziet. Niettemin zijn er nog hongerlijders genoeg onder de bruine broeders, die er heen trekken om hun geluk te beproeven. Hoe sober de Javaan is, zijn gang naar het werk kost hem geld; heeft hij een paar dubbeltjes — een Javaan komt daarmeê al heel ver — dan kan hij dadelijk vertrekken; heeft hij ze niet — dit is bijna overal regel — dan moet hij het een of ander van zijn schamele bezitting verpanden of verkoopen, of geld van zijn buurman leenen — dat 't laatste hem slechts *zeer* zelden lukt, is ook regel. Volgen wij hem, die, waarlijk niet uit luxe vrouw en kinderen en huis en erf verlaat. Bij zijn aankomst op de plaats, waar gewerkt wordt, vindt hij, vooral als de werkzaamheden nog in het eerste stadium verkeeren, op z'n best een tampatje, waar hij onder dak kan komen. Na de nachtrust gaat hij terstond aan den slag — voor graafwerk heeft den Javaan niet veel aanwijzingen noodig — al heeft hij tot zijn schrik gehoord, dat voor het graven van 1 kub. M. slechts 10 centen wordt betaald.

De angst slaat hem om het hart, als hij op schaftijd bemerkt, dat een portie eten bij den eenigen waroenghouder — indien er al een is — vijfmaal meer kost, dan in zijn dessa. Na een paar dagen werken, is zijn beursje geheel uitgeput, hij heeft echter reeds eenige kub. meters gegraven en vraagt daarvoor betaling. Neen mannetje, zegt de mandoor, 't is nu pas Woensdag en alleen Zaterdags ontvangen wij werk en betalen loonen uit. Of de man al bij hoog en laag zweert, dat hij geen cent meer bij zich heeft en dus honger zal moeten lijden, 't helpt hem niets, geld krijgt hij niet. De mandoor erg in zijn nopjes, dat hij een koelie meer heeft, doet al 't mogelijke om hem aan het lijntje te houden, de man mocht er eens genoeg van hebben en naar huis gaan, dan zou hij hem voor goed kwijt zijn, daarom weigert hij pertinent zijn tusschenkomst bij den Europeeschen opzichter of aannemer om gedaan te krijgen, dat in dit bijzonder geval van den regel wordt afgeweken. Let wel, dat de mandoor hier de handelende persoon is en niet de opzichter en aannemer; voor dezen blijven zulke schijnbaar kleine, maar toch grooten invloed op den werkman uitoefende, incidenten onbekend. Als later het volk verloopt, breken zij zich het hoofd met naar de reden daarvan te zoeken.

Zien wij, hoe 't verder met dezen man, dien ik als één voorbeeld uit velen noem, gaat: De bewuste mandoor is in den regel nauw geïnteresseerd in de waroeng en ziet gaarne, ook al om het volk meer in zijn macht te krijgen, dat de koelies daar in het krijt staan. Zij, die orde op hun zaken hebben en het eten contant betalen, zijn de slechste klanten, de debiteuren daarentegen de beste. 't Is bij den Javaan precies zoo gesteld, als bij velen onzer, wanneer wij in den winkel alles contant betalen, dan houden wij rekening met onze beurs, gaat 't op den beer, dan let men niet op een paar gulden, besteed aan zaken, die wij, strikt genomen, niet noodig hebben.

Onze koelie krijgt dan een folio in het waroengboekje; of daarin met dubbel krijt geschreven wordt, kan hij niet

duidelijk bewezen; het tentoongestelde vond grif koopers en tegen goede prijzen..

Per stoomschip «Prins Hendrik» is te Amsterdam aangekomen eene bezending voorwerpen, door onze Presidente op de genoemde Bataviasche tentoonstelling aangekocht, en wij zullen dus ook hier spoedig over dit werk een oordeel kunnen vellen.

Intusschen is het, ook in verband met hetgeen de Minister van Koloniën zou wenschen, te hopen, dat aan den oproep om **meewerking tot het oprichten van permanente verkoop- en bestellingslocalen**, door **N. v. Z.** in ons vorig nummer gedaan, door velen zal worden voldaan.

Wij brengen dien oproep hierbij in herinnering en de Redactie van het Koloniaal Weekblad verklaart zich bereid om adhaesiebetuigingen, die bij haar mochten inkomen, aan onze 5e Commissie over te brengen

WEEKOVERZICHT.

Men houdt zich thans voornamelijk bezig met beschouwingen over de verschillende hoofdstukken van de begrooting voor 1903, in afwachting van het groote debat, dat daarover straks in de Kamers zal losbarsten; daarnevens maakt men zich zeer druk met het ontvangen van de drie generaals van de Boeren, die het land rondreizen om gelden voor de verarmde landgenooten in te zamelen. Wij hebben over 't algemeen ons niet bezondigd aan het geven van te veel berichten over de Zuid-Afrikaansche kwestie, niet omdat zij ons niet belangrijk genoeg scheen, of omdat onze wenschen niet evenzeer waren met de zwakkere partij als die van een ieder in den lande, maar omdat wij zelf steeds van het goede uit die zaak reeds zóo veel te veel hadden moeten slikken, dat we het zonde van papier en inkt vonden, om de veel verteerde kip nog eens te gaan herkauwen in dit overzicht. Ook thans, nu ieder blad op de offervaardigheid van zijne lezers een beroep doet, zullen wij ons bij dat algemeen optreden van de pers niet aansluiten. Ook al, omdat het onze meening is, dat men in deze niet genoeg gedachtig is aan de waarheid van de goede Hollandsche zegswijze, dat „het hemd nader is, dan de rok."

Dickens heeft eens een zeer juiste opmerking gemaakt over de liefdadigheid. „Het medelijden en de liefdadigheid van de meeste menschen," zoo schreef hij, «worden veel lichter in werking gebracht door het verhaal van een buitengewonen ramp, dan door het gezicht van een evenmensch, die tot een leven van gedurigen kommer is gedoemd. Evenals bij hen, wier zatheid van genot hun alle gewone, stille genoegens onsmakelijk maakt, moet de belangstelling van de meeste menschen door iets buitengewoons worden geprikkeld. Indien de ramp van den ongelukkige, die deze belangstelling wil opwekken, zich niet boven het alledaagsche verheft, heeft hij veel kans om door de beschrijving van zijn lijden meer afkeer en verveling «dan medelijden in te boezemen". Van de waarheid dier opmerking van den grooten menschenkenner werden wij in de afgeloopen maanden telkens weer overtuigd. Zelfs wanneer noch de een, noch de ander aan de inzamelings-commissie een lintje belooft, zal men niet aarzelen zijn hulp aan den dood-gewoon armen huisgenoot te onthouden, om ze aan een interessanten bloedverwant te geven, ook al heeft die, in zwaarder omstandigheden dan thans, reeds vroeger getoond, desnoods ook zich zelf te kunnen redden.

Nog iets anders wordt telkens weer vergeten, hoewel telkens weer aan alle doovemansooren in den lande voorgepreekt. Dat andere vindt men het best geteekend in zijne resultaten, waarvan in deze dagen weer een treffend staaltje tot ons kwam. Het betrof het eiland Martinique nog zoo juist door een zware uitbarsting van zijn vulkaan geteisterd. Bij het hooren van het verhaal dezer rampen vlogen overal de bijdragen tot leniging van den nood uit anders dikwijls zeer stevig gesloten beurzen. Aan de lieden, die hun huisje hadden verloren, werd onderdak verschaft; de hongerigen kregen te eten; men wedijverde in het verzachten, in het uitwisschen van het leed. En onze. niet verwende, plantage-negers vonden dat eerst zeer buitengewoon, maar konden zich daarin opperbest schikken. Niets te werken en toch lekker eten, daarvoor zou men nog eens een uitbarsting willen meemaken, en grijnslachend vernemen zij, dat giften en bijdragen steeds blijven toestroomen. Op een gegeven oogenblik meenen evenwel de regeerders van het eiland, dat nergens reden is, om nog langer te ondersteunen en men zegt den negers aan, weer werk te gaan zoeken en de landsgebouwen, waarin zij gehuisvest zijn, te verlaten. Algemeen protest, algemeene verontwaardiging! Zij, voor wie men tot in Europa had ingezameld, zouden hier zoo maar, als de eerste de beste, aan de deur gezet worden? Dat ging te ver, dat mocht niet; zij, de rampzalige slachtoffers, de sinistré's, zouden weer, als minder uitverkoren menschenkinderen, hun handen met gemeenen arbeid bezoedelen? Ach, kwam er maar weer een uitbarsting! Dat men dit vroolijke, luie leventje maar voorzetten kon!

Een zeer hooggeplaatst lezer van het Koloniaal Weekblad vertelde ons naar aanleiding van het gebeurde op Martinique, dat iets dergelijks was voorgevallen bij een grooten watersnood aan een onzer Nederlandsche rivieren. Toen werden wekenlang in kerken, scholen en openbare gebouwen honderden landlieden met zorg verpleegd en de liefdegaven stroomden toe. Maar het water viel en het oogenblik, om die lieden weer naar huis te zenden, was aangebroken, en nu protesteerden deze op hoogen toon en vonden het ongepast, dat men hen, de slachtoffers, zoo maar aan den dijk zette. En toen onze lezer naderhand, vele jaren later, in die streken terugkwam werd hij bij een ommegang in de polders getroffen door het groot verschil in dorpen, dat men daar zag. Sommige waren ruim gebouwd, met flinke huizen en wegen, terwijl andere schamel en verwaarloosd daarheen lagen.

Op zijn vraag aan de plattelands-autoriteiten, vanwaar dat opvallend verschil kwam, werd hem geantwoord, dat de eerste dorpen, degene waren, die bij den watersnood waren verwoest en toen weer met behulp van bijdragen uit het geheele land waren opgebouwd. En een poosje later fluisterde een man uit een van de schamele dorpjes hem met wangunstigen blik in: «dat men in het dorp vurig verlangde, dat de volgende watersnood nu eens bij hen zou komen!» Een resultaat, dat men zeker bij het teekenen op de inzamelingslijsten niet had vermoed!

Doe wel en zie niet om! Zeker zóó moet het geschieden. Maar dit voorschrift van een der grootste weldoeners mag nimmer onverstandige of verkeerd geplaatste liefdadigheid verontschuldigen. Doe wel — en zie ter dege vóór u! Weet, waaraan gij uw geld besteedt, of gij bewerkt ontevredenheid, afgunst, luiheid, ongeregeldheid en doodt per slot van rekening de energie, die gij wenschtet te steunen.

Wij weten, dat men zijne gaven aan de Boerengeneraals kan geven, zonder zich voor dat alles ook maar één oogenblik ongerust te gevoelen. Het geld is goed besteed, maar wij weten ook, dat het nog beter zou kunnen worden besteed. Wij zullen nu niet doorgaan met, daarop wijzende, onzen lezers, «slechts afkeer en verveling in te boezemen,» of te bereiken, dat men, blijde een zwarigheid te ontmoeten, zoowel het een als het ander nalaat. Wie dit alles tot het eind gelezen heeft, behoort tot onze goede verstaanders en voor hem is het half uitgesproken woord voldoende.

Oost-Indische berichten.

The most beautifull spot of the world!

Hadden wij het laatst over de ellende in de afdeeling *Lamongan*, volgens de *Soer. Ct.* luiden de berichten uit *Grësik* ook al niet gunstig. 't Is er met de sawahs even treurig gesteld, als in het Lamongansche, alles is verdroogd, overal gebrek aan water, kale velden, schaarschte aan rijst en aan tweede gewassen.

Waar men ook komt, overal hoort men klagen. Op *Tjermė*, onder *Goenoong Kendeng*, loopt menige put reeds droog en valt daar niet spoedig wat regen, dan ontstaat *gebrek aan drinkwater*.

***

In *de Locomotief* (van 27 Augustus) lezen wij, dat de bevolking in het Noordelijk gedeelte der afdeeling *Semarang* (n.l. in het district *Grogol* en de onderdistricten *Gadji* en *Ganwek*) bezig is, haar djagoeng, cassave en semangka te oogsten. Veel kan dit echter niet geweest zijn, want de geheerscht-hebbende, langdurige droogte moet in die moeilijk te irrigeeren streken een eenigzins noemenswaardigen aanplant van tweede gewassen onmogelijk hebben gemaakt.

***

Dat de ongelukkige afdeeling **Grobogan** het met zijn nieuwen Regent — *Radèn mas Toemenggoeng Hardjo Korsoemo* — zoo goed getroffen heeft, vernemen wij met genoegen uit *de Locomotief*. „In tegenstelling met zijn zieken voorganger" (zijn schoonvader) „is hij steeds tusschen de wielen of te paard dagelijksche tournée's van bij de 30 palen zijn voor hem slechts kleinigheden; heden inspecteert hij dit district, morgen doorkruist hij een ander, steeds zijn oogen den kost gevende en in de desa's bij den kleinen man zelf inlichtingen vragende."

Wanneer men weet, dat een Java-paal 1½ Kilometer lang is en een gewoon-stappend paard gemiddeld 4 paal per uur aflegt (hollende of rennende bestuursambtenaren zien in den regel niet veel), dan kan men zich zoo bij benadering voorstellen, wat het beteekent, dag in dag uit ± 30 paal af te leggen, niet aan de Noordpool, doch in het verzengende Grobogan met zijn uitgestrekte vlakten, zijn zoutwellen en zoutputten, zijn kurkdrooge kalkbergen in het Noorden en Zuiden en zijn in den Oostmoesson haast bladerlooze, uitgestrekte djatibosschen.

De nieuwe Regent van Grobogan zal *minstens* 50 jaar oud zijn. Men noemt den Javaan wel eens *lui;* welnu de doorsneê-Hollander doe het dien regent op dien leeftijd eens na!

En deze is in de inlandsche ambtenaarswereld werkelijk geen zeldzame uitzondering; over het algemeen zelfs werkt de Javaansche ambtenaar zeer hard, doch zijn ongeluk wil, dat de buitenwereld er in den regel niet veel van ziet.

***

Ook de voor Oost-Semarang benoemde *voedings- en watersnood-commissie* is, volgens *de Locomotief*, met grooten ijver aan het werk.

Het algemeen gevoelen onder de ambtenaren in *Grobogan* is gelukkig, dat geen gebrek aan voedingsmiddelen behoeft te worden gevreesd, omdat overal kolossale uitgestrektheden met tweede gewassen beplant zijn. Zij achten echter een dringende eisch, dat van den kleinen man voorloopig geen landrente worde geheven.

Het plan bestaat, om zoodra de commissie de geheele residentie heeft afgeloopén, te Samerang een groote eindvergadering te beleggen, tot bijwoning waarvan alle ambtenaren zullen worden uitgenoodigd, ter bespreking van den economischen toestand in zijn geheel.

***

Semar „durft niet beslissen", of de tegenwoordig op Java heerschende langdurige droogte invloed heeft op de „vulkanische dampspanning", constateert alleen het feit, dat over geheel Java een verhoogde vulkanische werking te bespeuren is. Wij stellen de vraag: of die langdurige droogte niet eerder *gevolg* is van die verhoogde vulkanische werking? *Verband* schijnt er wel te zijn tusschen de abnormaliteit van het *wêer* en de abnormaliteit der *aarde*; haast de geheele wereld is in de laatste jaren „van streek"; in Holland mooi wêer in April en regen in Mei en Augustus; pest, cholera, veeziekte, pokken, imperialisme, gele koorts in bevallige wanorde over de wereld uitgestrooid!

Zonderling is de overeenkomst tusschen hetgeen thans gebeurt en hetgeen nu ± 20 jaar geleden plaats had:

Een mooie komeet in 1882, een dito in 1900, een ontzettende cholera-epidemie in 1882 en 1883, een dito in 1901 en 1902.

Krakatau-ramp in 1883; verontrustende vulkanische werkingen in 1902.

Hoe het met het *wêer* en de cultures gesteld was in 1882 en 1883, herinneren wij ons niet meer.

Het volksgeloof, dat de nabijheid van een komeet op onze aarde een geweldigen invloed (ten goede of ten kwade) uitoefent, vinden wij dwaas. Waarom eigenlijk? Influenceert niet *alles* op *alles*; kan niet een nietig anopheles-muskietje een robust mensch in het graf brengen? Waarom zou dan niet de nabijheid van een reusachtige komeet een planeetje als onze aarde ziek kunnen maken en, met haar, alles wat op haar leeft? Het *tegenovergestelde* zou *on*natuurlijk zijn.

Och, laten we toch niet te gauw pedant de schouders ophalen over hetgeen ons „zot" voorkomt. There are more things in heaven and on earth than such as are dreamt in *our* . . . . . . nietige, nietige, nietige . . . . . philosophy!

***

Emigratie.

Reeds sedert geruimen tijd was bij de Regeering het denkbeeld in overweging, om een onderzoek te doen instellen naar de inrichting van het **emigratie**-wezen in Britsch Indië.

Aanvankelijk bestond het voornemen, daarmede een bestuursambtenaar van de Buitenbezittingen te belasten; de controleurs, die daartoe aangezocht werden, hebben evenwel alleen gemeend, voor zulke opdracht te moeten bedanken.

Thans is den gepensionneerden Majoor der Infanterie *P. Wiersma*, die zich daarvoor beschikbaar heeft gesteld, opgedragen om zich naar *Britsch-Indië* te begeven ter bestudeering van het vraagstuk voor zoover betreft de werving, het in depôts onder dak brengen en het afschepen van Britsch-Indische Koelies naar *Suriname*.

Behalve Calcutta zal de Majoor zoo noodig ook de binnenlanden bezoeken en in het bijzonder zijn aandacht moeten wijden aan de werving in de binnenlanden en de misbruiken, die daarbij kunnen voorkomen, aan de inrichting der depôts, de keuring, het verleenen van premiën en voorschotten, de terugzending van ongeschikt bevonden personen en het vervoer van de emigranten over zee.

Den heer Wiersma is opgedragen, om van zijn bevinding een uitvoerig verslag aan de Regeering uit te brengen.

West-Indische Berichten.

Naar aanleiding van den opstand der Britsch-Indiërs op de plantage Mariënburg, heeft zekere heer Howard van Coronie 't noodig geacht, een beetje te gaan stoken. In de *Daily Chronicle* van Demerara schreef hij een ophitsend stuk, met insinuaties aan het adres aan de bestuurders der plantages en gaat zoover, ten slotte de hulp van het Engelsche Gouvernement in te roepen, ten einde in Suriname een onderzoek naar de oorzaken van de opstootjes in te stellen.

Eigenaardig is nu, wat O. W. meedeelt, dat n.l. de heer Mavor, direkteur van de plantage Mariënburg, onlangs door Britsch Indiërs vermoord, een Schot was; dat Alliance, waar de eerste onlusten voorkwamen aan Schotten toebehoort en door Schotten wordt bestuurd en dat „Zorg en Hoop", waar 't een tijd gistte, ook al eigendom is van een Schotsche firma.

Veel aandacht zal aan 't geschrijf van den heer Howard dan ook wel niet geschonken worden, te minder als men in O. W. leest: „dat de inmenging van den Engelschen Consul in Suriname, in alle mogelijke futiele zaken, die te zijner kennis gebracht worden, zeker niet ten voordeele komt aan het onzerzijds uitgeoefend gezag. En niettegenstaande dit, blijkt uit de jaarlijksche rapporten, zoowel van den Engelschen Consul in de Kolonie, als van den „Protector, of Immigrants" te Calcutta, dat de behandeling van de koelies in Suriname over 't geheel beter is, dan in de Britsche koloniën."

Dat de randjoes (scherpgepunte harde bamboepennen, die met de punt naar boven, als versperringen in den grond worden gestoken en bij aanvallen op Inlandsche sterkten menig Indisch soldaat buiten gevecht hebben gesteld ten gevolge van de venijnige wonden, welke zij in de voeten maken, niet alleen behooren tot de verdedigingsmiddelen van de Oost-Indische volken, maar ook bij de Boschnegers in Suriname bekend zijn, merkten wij uit een bericht in O. W:

De Coppename-Boschnegers, die 't in den laatsten tijd op de balata-ontginners voorzien schijnen te hebben, omdat ze naar hun beweren overlast van de arbeiders ondervinden en zelfs door hen bestolen worden, bedienden zich van dergelijke voetangels, scherpgepunte pennen, gemaakt van maripa-hout, (een palmsoort,) in den weg, dien naar het terrein van de balataconcessie loopt.

Wel zijn ze gewoon die voetangels rond hun kostgronden te plaatsen, om twee- en viervoetige indringers van hun aanplantingen te weren, maar nu schijnen ze deze met opzet op een voetpad te hebben aangebracht.

Uit de Limburger Koerier.

Het verheugt ons steeds, wanneer wij zien, dat ook de Provinciale bladen in hunne kolommen, met ernst de groote vraagstukken van Koloniaal belang behandelen.

In de L. K. van 27 September lazen wij het volgende:

„Over 't algemeen wordt hier te lande eigenlijk veel te weinig aandacht aan onze koloniën geschonken.

Slechts een zeer enkele maal, zooals bij een opstand — men denke aan de opgewondenheid tijdens de Lombok voorvallen —, bij de benoeming van een nieuwen gouverneur (zooals toen dezer dagen de heer Lely naar Suriname vertrok), of bij het vacant raken van de ministerportefeuille, gelijk thans door den dood van Van Asch van Wijck geschiedde. — bemoeit de groote menigte zich wat met de zaken van onze overzeesche bezittingen.

En echter: het ware te wenschen, dat daar wat meer belangstelling voor getoond werd.

Als onze pers en ons publiek zich wat minder on-

---

nagaan; inzage mag hij zeker hebben, maar men zou hem even goed een versje van Van Alphen onder den neus kunnen zetten. Hij voelt, noch ziet, dat zijn centen uit zijn zak in dien van den waroenghouder verhuizen en wordt dan roekeloos royaal, met het gevolg, dat 't op den afrekeuingsdag misère impériale is, dat hij al zijn loon kwijt is en zelfs nog schuld heeft. Wat hem overkomt, ondervinden honderden anderen; om niet nog meer in de verdrukking te raken, verlaten zij heimelijk het werk, liever dan hun toestand aan het Europeesch personeel bloot te leggen.

Neemt het volksverloop groote afmetingen aan, dan bemoeit zich de chef van het werk er meê, maar informeert bij hen, waar hij niet moet zijn, bij de mandoors. Deze zorgen wel, dat de ware reden niet gevonden wordt, en gooien alles op de lage loonen. Soms pakt dit en men eindigt dan met datgeen te doen, waarmeê men had moeten beginnen: een voldoend loon vast te stellen, in verband met de omstandigheden, waaronder werd gewerkt. Het opslaan van de loonen werkt niet precies dat uit, wat men er van verwacht; het werkvolk steekt de neuzen bij elkaâr en komt tot de conclusie, dat een tweede verhooging niet zal uitblijven, als het verloop aanhoudt; er vormt zich een complot en velen trekken zich quasi van het werk terug. Zij doen evenals de handelaar, die zijn prijs verhoogt, als hij het monopolie van een zeker artikel heeft; daar schuilt dus niets oneerlijks in. Zijn eenmaal zulke toestanden geboren, dan zal 't sukkelen blijven, tenzij de werkgever den stier flink bij de horens pakt en de kwaal daar weet te cureeren, waar ze te vinden is: in het onhebbelijk gescharrel van mandoors en zoogenaamde onderaannemers met het geld van het werkvolk; als: het niet in z'n geheel uitbetalen van het verdiende, om den koelie in zijn macht te houden; het eischen van een zeker bedrag per kop, alsof 't een groote gunst is, dat de man mag komen werken; het inhouden van een gedeelte en daarvoor in de plaats een mondelinge schuldbekentenis afgeven, die natuurlijk nooit wordt nagekomen, het gebruik van valsche maten, bijv. een lat van M. 1.20 doen doorgaan voor 1 M. (Bij den bouw van de spoorlijn Probolinggo—Klatah gaven de Madoereezen aan den meter van den aannemer, die ruim M. 1.20 lang was, den naam van »ello-compenie«) enz enz. Als regel kan men aannemen, dat waar bij een groot werk volksverloop plaats heeft, een der door mij aangegevene redenen in het spel is. En 't zijn juist deze redenen, die bij de werkgevers onbekend blijven; komen handen te kort, dan is 't dadelijk: Heb je ooit zulke slampampers gezien als die Javanen? Ze luieren liever dan geld verdienen.

Men moet niet uit het oog verliezen, dat de Javaan een levensopvatting heeft, welke hemelsbreed van die der Europeanen verschilt. Met weinig tevreden, omdat hij zoo weinig behoeften heeft, wil en behoeft hij, als blijver, zich niet af te sloven en te overwerken om een fortuin bij elkaâr te schrapen, om op zijn ouden dag niets anders meer te doen te hebben, dan coupons te knippen en in de »Witte« zijn vaste plaats aan de bittertafel in te nemen. De gemiddelde *tanie* werkt, zoo lang hij noodig heeft te werken en scheidt er mee uit, als zijn »middelen 't hem veroorloven«; wordt de bodem van zijn schatkist zichtbaar, dan herhaalt hij het spelletje; zoo gaat hij voort, zijn leven lang, tot de gebreken van den ouderdom 't hem beletten; dan werken zijn kinderen voor hem en acht hij zich gelukkig, als zijn stramme leden 't nog toelaten, dat hij zich met het verrichten van kleine huishoudelijke bezigheden nuttig kan maken.

Zulk een leven te lijden, in zijn dessa te blijven, daar zijn kinderen tot menschen zien opgroeien, oud worden in en met zijn gezin op de plek, waar ook hij geboren werd en waar zijn vader en grootvader begraven liggen, is zijn ideaal. Hij haakt niet naar weelde, in den zin zooals wij doen; omdat hij die nooit heeft gekend, kan hij er zich zelfs niet indenken; in zijne weinige behoeften door eigen werk voorzien, is alles, wat hij verlangt. Als hij zijn sawah heeft en zijn kerbouwen, en men laat hem stil zijn gang gaan, dan kan hem de buitenwereld niets schelen. Zijn gezin zijn erf met zijn huis er op en de boomen, die hij of zijn ouders hebben geplant, dat is zijn wereld, daar gaat hij geheel in op, daar voelt hij zich gelukkig, meer verlangt hij niet.

Zoo is nu eenmaal de aard van den *tanie*, de nood moet al zeer hoog gestegen zijn, als hij dien verloochent. Hem anders te maken, hem te leeren het leven van een geheel andere zijde te bezien, daarmeê zullen nog wel een paar eeuwen verloopen. Zien wij, hoe moeilijk de eenling zijn eenmaal ingewortelde neigingen afwerpt, hoeveel te meer moeite en tijd moet 't een volk kosten, om een geheel ander karakter aan te nemen. Wij keuren zoo'n levensopvatting af en schrijven haar aan onverschilligheid en luiheid toe, maar hebben wij het recht zoo te oordeelen?

Bij luiheid is 't, als bij zooveel andere zaken, de quaestie met welke maat zij wordt afgemeten. Vergelijk ons arbeiden met dat der Chineezen, die, hetzelfde doel nastrevend, een kapitaal vergaren, om daarvan later lekker in weelde te leven, zich geen rust gunnen en om zoo te zeggen dag en nacht werken. Hebben de Chineezen het recht ons voor luie menschen uit te krijten? Evenmin, als wij de Javanen; 't is maar, hoe men het lui-zijn opvat.

Wat de onbetrouwbaarheid van het Javaansche volk betreft, verwijs ik naar hetgeen ik reeds vroeger in dit blad schreef. Daar toonde ik aan, dat de geheele suikerindustrie op Java met de millioenen en millioenen, die er meê gemoeid zijn, gedurende eenige jaren geheel op de goede trouw van de bevolking dreef. 't Was, toen van gouvernementswege de bepaling in het leven werd geroepen, dat de grondhuur-overeenkomsten, — waarin het bestuur in het geheel geen bemoeinis had, zoodat geen controle bestond op de uitgestrektheid van de voor de suikercultuur gebruikte gronden —, moesten worden geregistreerd sub poene van nietigverklaring, d. w. z., dat alle niet-geregistreerde overeenkomsten niet de minste bewijskracht hadden. De bepalingen waren echter van dien aard, dat ze zoo goed als onmogelijk konden worden opgevolgd. De fabrikanten stoorden zich daarom niet aan de nieuwe verordening, en gingen op den ouden voet voort grondhuur-overeenkomsten te sluiten.

Wie denkt, dat de Javaan toen niet wist, dat die contracten evenveel waarde hadden als scheurpapier, dat hij niet wist, in de gelegenheid te zijn om de suikerindustrie zoo'n reusachtige kool te stoven, dat alle uitvoerpremiën daarbij in het niet verzinken, vergist zich deerlijk, en toch heeft, voor zoover ik weet, nergens gedurende de 3 of 4 jaren, dat die onzekerheidsperiode duurde, een grondverhuurder zijn woord gebroken. Zou een onbetrouwbaar volk zoo gehandeld hebben?

De grondverhuurder is de eenvondige *tanie*; de grondbezitter, is echter reeds een klein beetje verbasterd, geëmancipeerd door zijn aanraking met Europeanen en Chineezen. Hij en de nog onvervalschte *tanie* vertegenwoordigen de overgroote meerderheid van Java's bevolking; wanneer men nu onaangename dingen ondervindt van den niet-*tanie*, dan verbeeld ik mij, dat men niet het recht heeft, de slechte eigenschappen van de laatste categorie als een euvel te definiëeren, dat het geheele volk aankleeft.

Hetgeen ik geschreven heb, moet natuurlijk niet zoo opgevat worden, alsof ik in iederen Javaan een heilig boontje zie; dat zou te mal zijn om alleen te loopen. Men vindt onder het Javaansche volk even goed deugnieten, als onder alle volken, het Hollandsche incluis.

Maar ik protesteer er even hard tegen, wanneer men de Hollanders een niet-deugend volk noemt, omdat er zich deugnieten onder bevinden, als dat men het Javaansche lui en ontrouwbaar noemt, omdat er luie en ontrouwbare individuën onder gevonden worden.

Over het dom-zijn der Javanen, een leelijke eigenschap, die men hun ook al toekent, rep ik met opzet niet, omdat de Hollanders daarvan den schuld dragen. Zij hebben met het geld der Javanen wel kanalen gegraven en spoorwegen gebouwd in het moederland, maar hier in Indië geen vakscholen opgericht.

G. STOLL.

verschillig hadden betoond, jaar in jaar uit voor koloniale zaken, zou er bijv. al lang een eind zijn gekomen aan dien ongelukkigen Atjeh-oorlog.

We zijn aan dien oorlog gewend.

We weten niet beter, of 't hoort zoo, dat er van tijd tot tijd dagbladberichten verschijnen met den onveranderlijken inhoud: Kapitein die gewond, luitenant zus-of-zoo gesneuveld, sergeant NN of fuselier X. stamboeknummer zooveel, aan de bekomen kwetsuren overleden.

De gesneuvelde inlandsche soldaten worden maar niet eens opgegeven.

Hoeveel dwangarbeiders en koelies's (dragers) er elk jaar door de Atjehers met hun geweldig kromzwaard, de „klewang", worden neergesabeld, — daarvan hooren we zelfs niet.

Maar ge kunt er op aan, dat die oorlog reeds duizendenden — neen: tienduizenden menschenlevens, alleen aan onze zijde gekost heeft.

En hoeveel schatten gouds er reeds aan zijn weggesmeten, valt zoo bij benadering niet eens te zeggen; maar dat loopt heel dik in de millioenen.

Nu er toch een nieuwe minister van koloniën optreedt, achten we het den juisten tijd, om den wensch te uiten, dat deze regeerder toch eens een eind moge maken aan dat gruwelijk vermorsen van menschenbloed en van geld, dat beter kon besteed worden, — al was het maar aan de arme Javanen, die thans honger lijden „door wanoogst", zegt de Troonrede, „door wanbeheer", zegt Van Kol.

„Door beiden", zeggen wij.

Als men dit waar gemaakt wil hebben, zullen we er met plezier eens een artikeltje aan wijden.

Maar nu moeten we ons aan ons onderwerp houden: den Atjeh-oorlog.

Daar moet toch ééns 'n eind aan komen!

Of is men soms van plan dien ten eeuwigen dage te laten voortduren?

O, maar de oorlog is haast uit, zeggen sommigen; generaal Van Heutsz heeft de Atjehers bijna onder de knie; nog een paar jaren, en we zijn klaar.

Jawel, dat werd jaren terug ook al gezegd.

En kijk nu maar eens de Indische bladen in! 't Laatste jaar steken de Atjehers weer veel nijdiger de hoofden op, dan vóór dien tijd.

Vraag eens een Indisch officier, u eerlijk te zeggen, of de onderwerping van Atjeh nabij is. — en ge zult eens wat hooren.

Neen, op de manier zooals we al 'n dertig jaar bezig zijn, komen we nooit verder.

Maar we kunnen ons niet terugtrekken, zeggen anderen, zonder onze nationale eer weg te gooien en voor heel de wereld te bekennen, dat we onze koloniën niet in bedwang kunnen houden.

Wel, beste vriend, daar hebt ge gelijk in.

Maar wie spreekt er van terugtrekken?

We kunnen in Atjeh best vrede stichten en het land toch houden, als we maar een anderen weg wilden inslaan.

Wat is het geval?

De sultansfamilie van Atjeh wil hare troon-aanspraken niet opgeven. Geef haar eens ongelijk!....

Wij willen haar den troon ontnemen, en daarom verzamelt ze hare dweepzieke getrouwen en vecht tegen ons.

En dat zal zoo blijven, zoolang *wij* geen andere tatiek volgen.

Wat hebben we op Java met een paar even lastige rijkjes gedaan?

Onze voorouders waren slimmer dan wij.

Ze lieten in Soerakarta en Djocjokarta de sultans op hun troon, gaven hun zelfs nog een flink jaargeld toe, — maar zetten een Hollandsch ambtenaar, een resident, naast hen.

De bevolking is tevreden, omdat ze haar sultans houdt, en de sultans hebben het zoo druk met het besteden van hun tractement, dat het regeeren intusschen door die residenten wordt waargenomen.

Waarom doen we niet in Atjeh eveneens, in plaats van den sultan als een wild dier na te jagen, terwijl we hem evenmin kunnen te pakken krijgen, als Kitchener ooit De Wet heeft kunnen vangen.

Erken hem als sultan, bouw hem een fatsoenlijk huis, geef hem een jaargeld en..... een resident, en ge zult zien, hoe spoedig alles in orde is.

Dit advies durven we met te meer vrijmoedigheid uiten, nu ook een deskundige, als de oud hoofdofficier Brutus (zie „Vaderland" van 21 dezer, een tamelijk gelijksoortige meening blijkt toegedaan.

Waarlijk, we kunnen dan onze soldaten en onze millioenen nuttiger gaan besteden en zouden een heele lastpost kwijt zijn."

DE INDISCHE BIJ.

Naar aanleiding van 't verhandelde op 't internationaal congres in *Den Bosch*, kregen wij uit *Maasbree* in Limburg de aanwijzing, dat tegenover het probeeren, om de Europeesche Bij in Indië te doen aarden, er ook pogingen zijn in 't werk gesteld, om de Indische Bij naar Europa over te brengen. Dit geschiedde door Rud. Dathe in 1882—83 en in een aanhangsel van het bekende werk *G. Dathes, Lehrbuch der Bienenzucht* (J. Ehrhard en Co. te Bernstein 1892) geeft hij daarvan eene beschrijving, waaruit wij 't een en ander zullen overnemen.

Reden tot den tocht van *D* was, dat de Europeesche Bij (Apis mellifica) door haar korte snuit (rüssel) geen

Z. o. z.

Sluiting 15 October a. s. des n. m. ten 4½ ure.

Tentoonstelling

VAN

Indische Kunstnijverheid

in de Gothische Zaal te 's-Gravenhage,
tegenover het Koninklijk Paleis in het Noordeinde.

GROEP IV.

Indisch Vlechtwerk, Weefselversiering en Kaartweefsel.

Geopend iederen dag van 10 ure v.m. tot 4½ n.m.

Entree voor leden van OOST en WEST (persoonlijk) VRIJ.

Voor Niet-Leden:
DONDERDAGS **50** cents.
ZONDAGS **10** „ (van 12—4½ ure).
Alle andere dagen **25** „

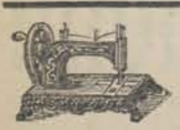
De uitgebreide CATALOGUS kost **f 0.25**, en is behalve aan het lokaal ook verkrijgbaar aan het bureau **Heerengracht 4** en bij de Uitgevers van het K. W. **Haagpoort 4.**

IN ROBES
Fransche Coupe. Maison L. Carrière „Gratio".

SPECIALITEITE IN INDISCHE KLEEDINGEN. **Reform kleeding** naar keuze.
Attesten ter inzage. ***120, Van Swietenstraat 120. Den Haag.***

A. LEWENSTEIN,

Wagenstraat No. 18a, Den Haag.
Levert de beste:

NAAIMACHINES à contant en op afbetaling.

De meest nieuwe soorten steeds voorhanden.
Op alle machines kan geborduurd worden.
Onderricht gratis.
Drie jaar schriftelijke garantie.
Machines worden ook op zicht gezonden.

De Wekker.

Afdeeling Reformkleeding
Zeestraat 29, den Haag.

Zendt franco Modellen, Stalen en Geïllustreerde Prijscouranten.
De poreuse stoffen zijn bijzonder aan te bevelen voor Oost- en West-Indië.
REFORM-CORSETTEN f 4.50 en f 6.50.
BUSTE-HOUDERS van af f 2.50 en hooger.

Naar 't oordeel van erkende autoriteiten in Binnen- en Buitenland, Musici en Technici, is de

Siegel-Pianino.

door haar nieuwe Constructie **het** instrument voor de **Tropische landen.**
Hoofdagentschap voor Nederland, Ned. Indië en België:
de Eerste Ned. Maatschij t. Fabr. en Invoer v. Muziek-Instr. v/h D. ANSINGH & Co., Zwolle.
Agenten gevraagd.

SNOEREN's Superieur SCHOEISEL

verkrijgbaar:
NOORDEINDE 150, 's-GRAVENHAGE.
Maat- en Reparatie-Inrichting.

MAGAZIJN van BEHANGERSARTIKELEN.
Meubileering. *Stoffeering.* *Decoratiën.*

H. P. MEIJS,

Reinkenstraat 25, Den Haag.
GOEDKOOP ADRES voor alle voorkomende werkzaamheden.

Indië - St. Nicolaas.

Wij berichten de **ontvangst** van eene fijne collectie **LUXE-ARTIKELEN** en **SPEELGOEDEREN, geschikt voor Indië.**
Verpakking geschiedt *gratis*, onder garantie van gave overkomst.

TRADING Co. LATE
PERRY & Co.,
Den Haag, Hoogstraat 6.

VERHUIZINGEN

onder garantie.

Bergplaats voor Inboedels
(GARDE-MEUBLE)

VERPAKKING

(Emballage)
van alle soorten van goederen ter verzending door de geheele wereld.

DE GRUIJTER & Co.
AMSTERDAM, DEN HAAG, ARNHEM.
Leidschekade 70. Westeinde 48. Parkstr. 70/71.

Haagsch
Publiciteits Bureau
Gebouw Mercurius
NOORDEINDE 33.

Plaatsing van annonces in
alle bladen der wereld.
Voor de **INDISCHE BLADEN**
vrage men de
bizondere voordeelige voorwaarden

PORT-, SHERRY MADEIRA en fijne TAFEL-WIJNEN,

AGUILAR'S ZIJN **alom bekend.**

HEERENGRACHT 3-52,
Den Haag.
Succursalen: BATAVIA.

De Heeren B. DE BAS & Co.
LEIDEN, UTRECHT, NIJMEGEN.
Export naar Oost en West.

P. G. DUNGELMANN,

Hoogstraat 34 — Telephoon n°. 94,
's-GRAVENHAGE.

Specialiteit in fijne Worst- en Vleeschwaren.

EXPORT NAAR DE INDIEN
onder garantie van goede overkomst.

Gasornamenten

Nieuwe Armen van af **f 0.60.**
Nieuwe Schuiflampen met Gloeilicht van af **f 5.50.**
Nieuwe 3-lichts Kronen met Gloeilicht van af **f 17.**
Surpriselamp
met zijden Kap en Gloeilicht f 13.50.
NIEUWE
Geijser-Badkachel,

Nieuwste systeem,
met groot nieuw BAD, met 3 jaar garantie en kostelooze plaatsing, **f 60.**
20a, Korte Houtstraat, Den Haag.
Telefoon 1207.

ISERIEF & Co.
VEENESTRAAT 16/18,
den Haag.

Magazijn van Garen en Band.
DAMES HANDWERKEN.
Natuur Wollen Ondergoederen
VAN
Jansen en Tilanus.
FRIEZENVEEN.

Gramophones

en alle toebehooren.

Agentschap van de
„Gramophone Typewriter Ld.".

Gramophones van af f 38.—.

„Monarch Gramophones met Concert Soundbox"
is het beste wat op dit gebied bestaat.
Groote keuze in RECORDS (muziekplaten).
klein formaat à f 1 50 per stuk.
„CONCERT RECORDS",
groot formaat f 3.— per stuk.
Natuur getrouwe wedergave van de menschelijke stem, zonder eenig neusgeluid.
HOOREN MAN.
Prinsestraat 29, Den Haag.

C. HOYNG,

Den Haag. — Utrecht.
Geïllustreerde Prijscouranten worden gratis op aanvrage toegezonden.

Echt Chineesche Thee,

speciaal aanbevolen aan Indische familie's.

Hofleverancier.

Brandstoffenhandel.

C. Aandewiel.
Kantoor Sumatrastraat 145, Den Haag.
Filiaal Badhuisstraat 103, Scheveningen.
Telephoon 1014.

Levering van uitsluitend eerste kwaliteit Brandstoffen.
Speciaal ingericht ter bewerking van Antracieth, welke steen- en gruisvrij volgens de verlangde afmeting wordt geleverd.

Steeds grooten voorraad van alle soorten Brandstoffen als
Cokes, Hout, Turf, Briquetten, Vuurmakers, Houts- en Kachelkolen.
Zeer gewenscht is het steeds een dag vooruit te bestellen, ter goede uitvoering der orders.
Prijscourant steeds verkrijgbaar.

INSTITUUT P. v. d. SLUIJS, AMERSFOORT.

Gezonde luchtgesteldheid, heerlijke omgeving.
Degelijk internaat
f 500 p. jaar opleiding voor **H. B. S.** enz.
Gelegenheid tot inwoning voor leerlingen van H. B. S. en Gymnasium.
Vele en uitstekende aanbevelingen.
Vraag Prospectus.

EERSTE
Nederlandsche Verzekering-Maatschappij op het Leven tegen Invaliditeit en Ongelukken.

Gevestigd te 's-GRAVENHAGE, Kneuterdijk 11.

DIRECTEUREN:
Jhr. Mr. W. SIX, Mr. H. GOEMAN BORGESIUS, Mr. Dr. W. P. J. BOK.
ADJUNCT-DIRECTEUR:
P. DEURINK.

Stoomvaart-Maatschappij

„ROTTERDAMSCHE LLOYD"

Maildienst tusschen Rotterdam en Nederlandsch-Indië
in verbinding met de diensten der
Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

	van Rotterdam.	van Marseille.	te Port-Said.	te Padang.	te Batavia.
Sindoro *	18 Oct.	30 Oct.	4 Nov.	24 Nov.	26 Nov.
Salak	1 Nov.	13 Nov.	18 „	8 Dec.	10 Dec.
Lawoe	15 „	27 „	2 Dec.	22 Dec. 1903.	24 „ 1903.
Ardjoeno	29 „	11 Dec.	16 „	5 Jan.	7 Jan.
Goentoer *	13 Dec.	25 „ 1903	30 „ 1903	19 Jan.	21 Jan.
Merapi	27 „ 1903	8 Jan.	13 Jan.	2 Febr.	4 Febr.
Gedé	10 Jan.	22 „	27 „	16 „	18 „
Oengaran	24 „	5 Febr.	10 Febr.	2 Maart	4 Maart

* Dubbel schroefstoomschip. 1e klasse midscheeps. 2e klasse in de campagne.

De Hoofd Agenten: **Ruys & Co.,** *Rotterdam.*
De Agenten: **Eijkensluyters & Tromp,** Anna Paulownastraat 1*d*, *'s-Hage.*

De 's-Gravenhaagsche Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Albani.

Bijblad
VAN
HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Donderdag 2 October 1902.

partij kan trekken van bloemen met diepe kelken, zooals b. v. de roode klaver (trifoleum arvense), terwijl de Zuid-Aziatische *Apis dorsata* met haren langen snuit, dit wel zou kunnen doen.

Op 10 December 1882 van Marseille vertrokken, kwam Dathe 31 December te Colombo, de hoofstad van het eiland Ceylon, aan. Hij was al spoedig aan 't werk en van uit Balla-Kadna, een Estate — zooals ze dáár de cultuurondernemingen noemen — in de buurt van Kandy, deed hij dagelijks onderzoekingstochten. Hij vond echter geen *dorsata*, maar wel een zwerm *Apis indica*, die hij als volgt beschrijft: deze bij is zeer fraai, en in kleur nagenoeg gelijk met de gele Kaukasische. De cellen zijn wat kleiner, dan bij de *Apis mellifica*. De kleur der hommels (drohnen) is zwart, die der Koningin roodachtig. Zij laten zich zeer goed behandelen, de steek is niet pijnlijk en in den regel steken ze niet dadelijk, maar bijten eerst.

Van Balla-Kadna verhuisde hij naar Maria-Estate op den 2800 voet hoogere Wallagame en in het oerbosch nog 1500 voet hooger vond hij de *Apis dorsata*.

Het was echter niet zoo gemakkelijk om ze te vangen; de zwermen zaten 80 tot 90 voet hoog aan de dikste takken van reusachtige boomen, de vrees van de bijna naakte Cingaleezen maakte een poging om ze over dag te benaderen, onmogelijk. Tegen den avond klom er echter een in den boom, maar toen hij boven was, wist hij er niets anders op, dan de gansche geschiedenis, de bijen te zamen met een groote honingraat, naar beneden te gooien.

Ik begreep, zegt D., dat ik er op die manier niet komen zou en besloot het zelf te beproeven, waartoe ik een touwladder van 80 voet lengte liet maken. De inlanders zagen mij voor een soort toovenaar aan, omdat ik ook overdag bij de bijen durfde komen; toch was het eerst na tal van tegenspoeden, dat ik eindelijk mijn doel bereikte.

De volken, die D bemachtigd had, werden op de plantage onder dak gebracht, maar omdat ze in die buurt geen voldoende voedsel vonden, toonden ze neiging tot ontvluchten. Toen voor voedsel in de buurt werd gezorgd, deed zich echter een ander verschijnsel voor. Andere zwermen van de *dorsata*, daardoor aangelokt, kwamen uit het oerbosch naar beneden en legerden zich in de boomen in de buurt, zoodat Dathe in korten tijd al zijn bijenwoningen gevuld had.

De lust tot trekken is echter volgens de inlanders een bijzondere eigenschap van de *dorsata*, zij laten zich op die zwerftochten leiden door een struik, met een witte, sterk riekende bloesem, die de inboorlingen *Nellus* noemen.

Verwonderlijk is het ook, dat zij het zoo lang zonder voeding kunnen uithouden. Een klein hoopje, zonder Koningin, bleef drie weken rustig op een honingraat, zonder uit te vliegen of voedsel te krijgen en toch bleven de bijen gezond en krachtig.

De *Apis dorsata* komt te Ceylon, zoowel in 't hoogals in 't laagland veelvuldig voor en leeft in groote familiën. De grootste zwermen, die D. zag, zaten aan een tak over anderhalven meter breedte, waren ½ M. dik en ¾ M. naar beneden. De *dorsata* bouwt maar één honingraat, dikwijls van enorme grootte. Ze zijn steeds in de vrije lucht, nooit in gaten of holen.

De steek is niet pijnlijker, dan die van de *Mellifica*, hoewel de van groote weerhaken voorziene angel vaster in de wond blijft zitten.

Tot 14 februari bleef de heer D. op Ceylon en ging toen naar Palestina, waar hij bij den heer Fr. Lämmle, een bijenhouder, zijne acht dorsatavolken opstelde. Ook daar sloegen zij echter telkens op de vlucht, zelfs het kort-knippen der vleugels van de koningin hielp hiertegen niet. De zwermen gingen uit elkaar of werden ongeschikt voor de voortteling en spoedig bleven er slechts twee bruikbare over, waarvan D. er een bij den heer Lämmle liet en de andere medenam. Ook bij die twee deed zich echter spoedig hetzelfde verschijnsel voor, zoodat alle kans op voortplanting verloren ging.

Wij hebben dit verhaal der mislukte proef in ons blad opgenomen, omdat het, gevoegd bij de verwijzing naar het boek van Dathe, wellicht belanghebbenden in Indië kan dienen, om te weten te komen, hoe de Indische bij in cultuur te brengen is.

Het door ons aangehaalde boek van G. Dathe werd bij de uitgave van 1893 verbeterd en uitgebreid door zijn zoon en door H. Reepen, die volgens onzen berichtgever uit Maasbree, thans nog student is aan de Hoogeschool te Jena.

Uit den Vreemde.

Naar aanleiding van het Koloniaal Museum te Haarlem.

„Dikwijls zijn vroeger de Franschen beschuldigd geworden, het lichtzinnigste volk ter wereld te zijn en het volk, dat het minst op de hoogte zou zijn van wat er buiten Frankrijk omgaat. De eerste bewering hoort men nog wel eens, maar dan toch alleen uit den mond van hen, die meenen, dat geheel Frankrijk gelijk te stellen is met Parijs, waarvan zij de *Moulin-Rouge* als het voornaamste deel beschouwen. Dat dergelijke lieden zoo oordeelen is begrijpelijk, doch zulk een oordeel is natuurlijk niet waard, dat wij het ons aantrekken. Maar zou 't waar zijn, dat der Franschen horizon niet verder reikt, dan het *Palais-Bourbon?* Zou 't waar zijn, dat iedere uiting van scherpzinnigheid en geestkracht, welke niet binnen Frankrijk's grenzen zijn oorsprong nam, door de Franschen wordt geminacht? Misschien wel eenigszins. *Paul Bourget* heeft in het voorwoord van zijn *d'Outre-Mer* de opmerking gemaakt: „De Franschen en vooral de Parijzenaars zijn te zeer verblind door de schittering van hun *Ville-Lumière* om goed te kunnen zien, wat buiten hun kring voorvalt en zijn daardoor hard op weg om de *onnoozele buitenlui* van Europa te worden".

„Toch is het evenmin goed om in het andere uiterste te vervallen, door hetgeen in Frankrijk groots en goeds verricht wordt gering te achten en alles, wat in den vreemde geschiedt, voor veel beter en uitmuntender te houden.

„Deze gedachten", zoo schrijft *Joseph Lheritier* in „*La Dépêche Coloniale*" van 26 Sept. j. l., „zijn bij mij opgekomen ten gevolge van brieven, die ik kreeg naar aanleiding mijner beschrijving van het Koloniaal Museum te Haarlem en waarin het Fransche gouvernement ten strengste beschuldigd wordt, er in de laatste tien jaren niet aan te hebben gedacht eene dergelijk museum te Parijs te vestigen.

Een dubbele leer valt wel uit deze opmerkingen te putten;

„Zeker zouden de Franschen goed doen met meer in den vreemde te reizen en met vreemde talen te leeren, om hun kennis te verrijken. Maar zij hebben ongelijk met te beweren, dat hetgeen men te Haarlem en elders ziet, niet ook in Frankrijk reeds bestaat, daar wij immers te Marseille een koloniaal Museum bezitten, dat bloeit, dank zij de kunde en toewijding van vele degelijke mannen, in de eerste plaats van Dr. Hoeckel.

Parijs zal binnenkort ook een dergelijke inrichting rijk worden en ik betwijfel zelfs, of men daartoe het Museum te Haarlem wel geheel als een navolgenswaardig voorbeeld zou kunnen nemen, want uit een koloniaal oogpunt verschillen Nederland en Frankrijk zoo hemelsbreed, dat ook de doeleinden hunner stichtingen zeer uiteenloopend zullen moeten zijn.

„De Nederlanders bezitten sedert drie eeuwen koloniën; in de 17e eeuw hebben zij er onnoemelijke schatten vandaan gehaald. Zij hebben er handelsbetrekkingen aangeknoopt, waaraan zij hun fortuin te danken hebben. Zij hebben die koloniën in cultuur gebracht volgens een stelsel, dat door onze humanitaire denkers zou worden verfoeid en waarover wij zeker *haro*! zouden roepen, zoo ons gouvernement er over dacht, iets dergelijks b. v. in den Congo in te voeren.

„De Hollanders zijn geen kolonisten geworden, omdat er een Museum te Haarlem was! Zij trekken naar Indië uit nationalen en socialen dwang; zij gaan er niet heen om de Javanen te beschaven, maar hoofdzakelijk uit winstbejag, omdat zij veelal in hun vaderland niet voldoende kunnen verdienen om hun gezin, dat minstens uit zeven, niet zelden uit vijftien of achttien kinderen bestaat (!!!) behoorlijk te kunnen onderhouden.

„Het Koloniaal Museum te Haarlem heeft dus niet zoozeer tot bestemming, de Nederlanders op te wekken om naar de koloniën te gaan en zich daar aan het hoofd te stellen van landbouw-ondernemingen, dan wel om den koopman te leeren, op welke wijze hij het meeste profijt uit de koloniën kan trekken. Van daar, dat te Haarlem zooveel waarde gehecht wordt aan het laboratorium, aan het scheikundig onderzoek zoowel van grondsoorten als van plantenziekten. Er is ook een waarlijk schoone verzameling van wapens, stoffen, kleinoodiën en koloniale voortbrengselen, met smaak gerangschikt en ik ben er zeker van, dat iets dergelijks in Parijs opgang zou maken.

Een Koloniaal Museum moet n. l. aan drie eischen voldoen: het moet aantrekkelijk zijn voor iederen belangstellenden bezoeker, het moet den geleerden hunne onderzoekingen en studiën gemakkelijk maken en tevens den koopman, den indistrieel en den kolonist duidelijk inlichten, op welke wijze de koloniale rijkdommen het best kunnen worden benut.

„Maar is dit alles?

„Ik herhaal het: In Nederland bestaat sinds eeuwen de grootst mogelijke voeling tusschen het Moederland en Oost- en West-Indië (!!!), maar in Frankrijk, met name in Parijs, zou het op-te-richten Koloniaal museum, behalve allerlei koloniale veortbrengselen, ook moeten ten toon stellen die moederlandsche produkten, welke het meest voor export in aanmerking komen.

„Na den ernstigen en grondigen onderzoekingstocht, welken de heer *Ch. Noufflard* thans bezig is te doen in het belang van de *Office Colonial* te Parijs, zal deze inrichting zeker in staat zijn aan alle bovengestelde eischen te voldoen, en meer nog. Onder ons tegenwoordige ministerie, dat zich meer toelegt op de economische ontwikkeling onzer koloniën, dan op de uitbreiding van het bezit van „woestijngronden", waarin, zooals *Lord Salisbury* eens gekscherend beweerd heeft: „de Gallische haan ook wel graag eens krabbelen wou", zou een koloniaal handelsmuseum de grondslag moeten vormen van onze koloniale politiek. Zulk een inrichting alleen kan de wel toegeruste vraagbank worden, zoowel van koopman, industrieel als landbouwer, die de koloniën tot hun exploitatieveld kiezen.

„Onder koloniën verstaan wij niet alleen de landen onder ons onmiddellijk beheer, waar onze driekleur wappert, maar ook die streken, welke, ofschoon nog niet Fransch in naam, toch den overheerschenden invloed onzer beschaving ondervinden, welke smaak hebben voor onze voortbrengselen; het koloniaal handelsmuseum zou landen als: Marocco, Siam, Canada, Mexico, Argentinië en Klein-Azië, ook tot zijn arbeidssfeer moeten rekenen.

„Van Britsche zijde wordt beweerd, dat wij Franschen geen voordeel weten te trekken uit onze koloniën, dat wij geen handel weten te drijven op het terrein, dat ons rechtens toekomt.

„Laat ons trachten dit oordeel, dat wij ons aan zouden moeten trekken, indien 't gegrond ware, te niet te doen, door te toonen, dat het er ons waarlijk niet om te doen is, alleen groote uitgestrektheden lands op de wereldkaart met onzen naam beschreven te zien, maar wel degelijk om ieder ons toebehoorend stukje grond den invloed te doen gevoelen van onzen beschavenden geest, die zich uit in onzen handel, onze nijverheid en onzen landbouw.

„Het koloniaal museum te Parijs, als het wordt opgericht naar het voorbeeld van het koloniaal museum te Haarlem en naar dat van het handelsmuseum te Brussel beide, zal een geschikt middelpunt van arbeid kunnen worden en een weldaad blijken te zijn, zoowel voor onze Republiek, als voor de landen en volken, die wij in de vruchten van onze ondervinding en beschaving willen doen deelen.

„Laat ons dus hopen, dat dit museum tot stand zal komen en dat het spoedig en goed gebeure!" zoo eindigt de Fransche verslaggever.

De Nieuwe Gouverneur-Generaal van Indo-China.

Niet alleen bij ons, maar ook in andere landen schijnt het de gewoonte te zijn, om een nieuw-benoemden Gouverneur-Generaal vóór zijn vertrek naar de Kolonie een feestmaal aan te bieden. Zoo lezen wij in de „*Dépêche Coloniale*" van 20 Sept, j.l., dat voor den heer *Beau*, den nieuwen G. G. van Indo-China, een diner werd aangericht door de *Union Coloniale française*, waarbij behalve de heeren *Roume* en *Révoil*, de beide Afrikaansche Gouverneurs-Generaal, die toen ook te Parijs waren, verscheidene koloniale specialiteiten aanzaten.

De verschillende toespraken bij die gelegenheid gehouden, hebben ook voor de lezers van ons Weekblad hunne eigenaardigheid, daar zij een duidelijk kijkje geven in een deel der Fransche koloniale wereld.

De heer *Emile Maurel*, vice-president der *Union*, begint met de gasten welkom te heeten en al sprekende over de moeilijkheden, aan het ambt van G. G. verbonden, eindigt hij met de opmerking, dat het Fransche gouvernement den laatsten tijd al heel gelukkig is geweest in hare keuzen. Tot opvolger van den heer *Doumer* in Indo-China werd iemand gekozen, die reeds meer de Oostersche belangen heeft behartigd, die dus op de hoogte is van de toestanden en nooden daarginds. In Algiers is nu iemand aan het hoofd van het Bestuur geplaatst, die ons land in Marocco heeft vertegenwoordigd, ook in Tunis geen vreemdeling is en dus de aangewezen persoon kan worden geacht, om den zetel in het paleis van *Mustapha* in te nemen. In West-Africa, waar na de getroffen politieke regeling, nu op economisch en financieel gebied zooveel te ordenen valt, werd tot opvolger van den zeer betreurden heer *Ballay*, eveneens iemand benoemd, die zijn sporen verdiend heeft op het gebied van koloniaal beheer. Met zulke bevoegde personen aan het hoofd van bet bestuur dier landen, gaan wij hoopvol de toekomst tegemoet.

De heer *Beau*, den president voor zijne toespraak bedankende, zeide o. a.: „Ik heb lang geaarzeld, alvorens mijne benoeming aan te nemen. Tijdens mijn gezantschap te Peking, heb ik op uitnoodiging van den heer *Doumer* Indo-China bezocht en er mij toen rekenschap van kunnen geven, hoeveel nut die Gouverneur-Generaal daar had gestich,t maar tegelijkertijd ook hoeveel kennis, moeite en volharding hiertoe noodig waren geweest. Het is geen kleinigheid, om dit voetspoor te volgen, maar met de hulp en medewerking van velen in het moederland, hoop ik, dat de accumulatoren van mijn bestuursmachine steeds zoo wel voorzien zullen zijn, dat zij nimmer in het doode punt zal komen te staan."

De heer *Révoil* schetste in een geestige rede, hoe Algerije te vergelijken is bij een *coquette*, die gedurende de laatste eeuw al heel dikwijls van kleermaker en daarmede ook van kleedij veranderd is, zonder er in geslaagd te zijn een tooi rijk te worden, die haar staat; nu heeft zij eindelijk met goeden smaak een keus gedaan en als zij nu maar, zonder zich te storen aan al de tegenstrijdinge raadgevingen, die haar van verschillende kanten worden gegeven, stil haar gang gaat met dit kleed tot in de puntjes te voltooien, dan zal 't haar zeker gelukken, een ieder te behagen. Het zichzelve besturend Algerije, dat meester is over zijn eigen geldmiddelen, zal een tweede Frankrijk worden aan de overzijde der Middellandsche zee.

„Ik heb meer reden om mij te beklagen," sprak de heer *Roume*, „dan een mijner collega 's, want de uitgestrektheid lands, die ik te beheeren heb, is tien maal grooter dan Frankrijk, doch ik bezit daartoe slechts geringe hulpmiddelen en zeer bescheiden fondsen. Ik tel op dat grondgebied niet minder dan negentien budgets van verschillende staten en staatjes, maar alle te zamen overschrijden zij de som van 21 millioen franken niet. En dat, terwijl er zooveel ten goede te doen valt! Wij bezitten de fraaiste natuurlijke haven van heel de Afrikaansche kust: die van *Dakar*; maar doet men die met een der uitmuntende booten van de *Messageries* aan, zoo is de aanblik van aanlegplaats en omgeving diep bedroevend. De Senegal-rivier verkeert ook in een treurigen toestand, de oevers zijn geheel ontwoud. En dit zijn helaas! slechts een paar voorbeelden uit duizenden; wèl een bewijs dus, dat wij de krachtige medewerking van alle weldenkende Franschen noodig hebben, om van dit land een rijke kolonie te maken,"

Daarna nam de heer *Doumer*, die eerst tegen het dessert had kunnen komen, het woord. Hij begon met den nieuwe gouverneur gezondheid toe te wenschen, „want dat is het aller-voornaamste om met succes te kunnen werken.

„Toen ik mijn taak als Gouverneur van Indo-China aanvaardde, stond ik aan het pas gedolven graf van dengene, wiens plaats ik innam; telkens werd mij voorgehouden, dat al mijn voorgangers 't er slecht hadden afgebracht, dat zij òf onder de vervulling van hun taak waren bezweken, òf naar het moederland teruggeroepen. Ik ben de eerste geweest, die hierop een uitzondering heb gemaakt, ga gij in die richting voort. Maar draag vooral nauwlettend zorg, dat gij Uw vrijheid van handelen behoudt, dat Uw macht niet beperkt wordt en dit niet uit ijdele trots, maar zuiver en alleen uit edele zucht om het land, dat aan uwe zorgen is toevertrouwd, goed te kunnen beheeren. Ik heb door ondervinding geleerd, dat een man ter plaatse, zelfs van middelmatige bekwaamheid, meer goed voor een land kan doen, dan een genie van uit Parijs en dat het spreekwoord: *er valt uit de verte slecht te regeeren*, volkomen waar is."

Nadat ook de heer *Etienne* een toast had uitgebracht op den nieuw-benoemden en nog in het bizonder aan de beide Afrikaansche Gouverneurs Generaal zijne krachtige medewerking bij hun moeielijke taak had beloofd, werd de rei dezer toespraken gesloten door een van den heer *Chailley-Bert*, secretaris Generaal van de *Union coloniale française*, die op het heil drinkende van den heer *Etienne*, den onvermoeiden en kundigen kampvechter voor alle koloniale belangen, ook zijne groote ingenomenheid te kennen gaf met de keuze der nieuwe bewindsmannen.

„Uit den mond van den heer *Chailley-Bert*, die beter dan iemand in staat is, vergelijkkingen te maken tusschen het koloniaal beheer van Frankrijk en dat van andere mogendheden, en die zoo dikwijls heftig op het beleid van zijn vaderland in deze heeft afgegeven, maakt deze lof des te meer indruk", merkt ten slotte de redactie van *La Dépêche coloniale* op.

Varia.

Versch ananassap is, volgens de *Lancet*, zeer werkzaam als hulpmiddel voor de spijsvertering; het bevat b.v. een stof, *bromelin* genaamd, die even heilzaam werkt als pepsine en zulk een invloed op *proseïden* moet uitoefenen, dat het duizendmaal zijn gewicht aan die stof in enkele uren oplost.

In *gekookte* ananas verliest het bromelin zijn kracht, maar, wordt de vrucht ingemaakt zonder eerst gekookt te zijn, dan blijft het werkzame bestanddeel behouden.

De spijsverterende kracht van het bromelin wordt bevorderd door bijvoeging van zout. Voor Indië bestaat geen smakelijker en beter werkend digestief, dan sappige ananas met veel zout.

Op de **Japansche mailbooten** worden de Europeesche officieren successievelijk door Japanners vervangen.

⁂

Bamboezaad als voedingsmiddel.

Heeft menig Europeaan van veeljarig verblijf in O.-Indië, geen bamboezaad gezien, in Britsch-Indië zijn streken, waar dit zaad op groote schaal als voedingsmiddel wordt gebruikt. Zoo zijn in het district Dharwarin meer dan 30,000 hectaren grond met bamboe beplant, waarvan men zich het zaad op die wijze ten nutte maakt.

Twee vrouwen kunnen in èèn dag 3.6 kilo bamboezaad verzamelen, waarvan 2—7 kilo meel gewonnen kan worden. Van deze hoeveelheid kan men koeken bakken, genoeg voor de voeding van een krachtig man gedurende 6 dagen.

Bij het mislukken van den rijst- en den groentenoogst bewijst het bamboezaad in Britsch-Indië goede diensten.

⁂

Ook de **vuurspuwende bergen** in **Alaska** moeten aan het werk zijn. De schoener *Pearl*, komende van *Sanak*, in *Alaska*, voer 90 mijl door met puimsteen bedekt water.

Alang-alang als grondstof voor papier. De heer *E. L. Selleger*, technoloog der Maastrichtche papierfabriek, schreef hierover het volgende aan den Directeur van het Koloniaal Museum te Haarlem:

„Alang-alang levert, als stroo behandeld, een uitstekende halfstof (rendement 45 pct., zeer geschikt voor mooi chromopapier, dat dan ongeveer de eigenschappen van esparto-papier zou hebben.

„In den microscoop zien de vezels er ongeveer uit als esparto, alleen zijn zij langer en ontbreken de karaksteristieke radijsachtige haartjes: eigenaardig zijn echter kleine rechthoekige cellen, die ik nog nergens anders aangetroffen heb.

„De met loog gekookte stof bleekte zeer gemakkelijk en het rendement is gunstig te noemen. Wanneer de vezel dus op goedkoope manier naar Europa getransporteerd kon worden of wanneer eventueel een fabriek in Indië opgericht zou worden, zal alang-alang zeker een *zeer belangrijke* grondstof zijn."

Wij voor ons gelooven, dat in Indië nog vele andere voor de papierfabricatie geschikte grondstoffen in groote hoeveelheden aanwezig zijn, ja voor het grijpen liggen en het is ons een raadsel, waarom de papierfabricatie in Engelsch-Indië kan bestaan en bij ons niet mogelijk schijnt!

Boekaankondiging.

Van den schrijver, den heer *Dr. I. C. C. W. van Nooten*, te Brielle ontvingen wij ten geschenke een afdruk van zijn artikel over „*Sierplanten en Tuinbouw*", geschreven in de **Encyclopedie van Nederlandsch-Indië.**

Wij hebben in een kort bestek zelden een zoo boeiende en tevens leerrijke samenvatting gelezen van wetenschap en praktijk.

Wij maken van deze gelegenheid gebruik om de aandacht te vestigen op het bestaan dezer *Encyclopedie*, een zeer nuttig en leerzaam werk, dat wij gaarne in veler bezit zouden zien.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië.

De Indische Gids, October 1902.

J. T. Cremer: Engeland en de irrigatie in Egypte. — P. C. C. Hansen Jr.: Wat voor het behouden van onze Oost-Indische koloniën in de eerste plaats noodig is. — P. Adriani: De malaria-expeditie van Prof. R. Koch op Java en Nieuw-Guinea. — Varia: Nieuw ontwerp van Wet tot de decentralisatie van het bestuur in Ned.-Indië. — Het overlijden van den Min. van Koloniën. — Maandel. Revue van Brochures enz. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie. — H. R. Rookmaaker: Een Penggawa aan het woord over Heerendiensten op de Buitenbezittingen.

Tijdschr. van het Kon. Ned. Aardr. Genootschap, 1902 No. 5.

L A. Bakhuis: Verslag der Coppename-expeditie [Suriname]. Met kaart en platen. — H. Zondervan: P. R. Bos †. — J. F. Niermeyer: De tentoonstellingen in Antwerpen en in Amsterdam. — Een brief uit Celebes. — Regeeringshulp aan vreemde reizigers in den Ind. Archipel. — Litteratuur overzicht O. I. Archipel.

Tijdschr. voor het Binnenl. Bestuur, Dl. 23, afl. 3.

F. K. Overduijn: Naar aanleiding van het Landrentestelsel in Madras. — v. L. v. P.: Opening van het acquaduct bij Pontjol. — Ch. E. Bodemeyer: Iets over de palladium-fictie en de huidige kiesregeling der dessahoofden op Java en Madoera. — D.: Tenuitvoerlegging van verpondings-dwangschriften tegen inlanders en vreemde oosterlingen op Java en Madoera. — Boekbeoordeeling. — Varia.

Het Recht in Ned.-Indië, Dl. 79, Nos. 1—2.

Mr. I. A. Nederburgh: Slavernij en pandelingschap in verband met de met de nieuwe strafwetboeken. (Verhandeling).

Archief voor de Java-Suikerindustie, 1902 afl. 16—17.

J. D. Kobus en Th. Marr: Bijdrage tot het onderzoek van tropische gronden. — H. C. Fabri: Practische opmerkingen in het belang van een regelmatig molenbedrijf. — Request om verandering der spoorwegtarieven van Suiker, van het algemeen Syndicaat van Suikerfabrikanten op Java. Met bijlagen. — Het irrigatiegebied der Bakalan-rivier, retributie tot gedeeltelijke goedmaking van de uitgaven. — Enz.

De Gids, October 1902.

Augusta de Wit: De Godin die wacht. Boek II. Vele wegen (vervolg).

Maandberichten van het Nederl. Zendel. genootschap, Oct. 1902.

Onze finantiën. — Verslag van de Zending in Kĕdiri over 1901. — Berichten.

Berichten van de Utrechtsche Zend. Vereeniging, 1902 No. 10.

Mededeelingen uit Tanetteya (Zuid-Celebes) en Sidangoli (Halmahera).

De Indische Mercuur, 25e jaarg. 1902, No. 40.

Koloniaal Museum. Ned. Oost-Indische prijsvraag: (1903) over het gebruik van Sirih. — Het antwoord van de Regeering aan de Kedirische Landbouw-vereeniging in zake vergoeding van schade veroorzaakt door de Kloet-eruptie. — Invoer van Suiker in Britsch-Indië. — Verkoopen Sumatra- en Borneo tabak. — Planten ter cultuur in de Koloniën. — Uit consulaire Verslagen. Verslagen van Maatschappijen. — Dividenden. — Spoor- en tramweg-ontvangsten. — Nieuwe Maatschappijen. — Mijnbouwkundig onderzoek. — Kleine mededeelingen.

Verzending O.-I. Mail.

VOOR DEN HAAG.

Amsterdam, Nederl.,	10 Oct.	24 Oct.	11.30 's av.
Rotterdam, Lloyd,	17 „	31 „	11.30 's av.
Genua, Nederland,	21 „	4 Nov.	9.15 's av.
Marseille, Lloyd,	14 „	28 Oct.	7.45 v.m.
Marseille, Fr. dienst,	18 „	1 Nov.	7.45 vm.
Brindisi, Eng. dienst,	10 „	24 Oct.	1.— mid.
Napels, Duits. dienst,	29 Sept.	13 „	9.45 's av.

Via Marseille: Suppletoire verzending van brieven, briefkaarten en aangeteekende stukken den dag volgende op den aangegeven maildag te 7.45 vm.

Via Napels: Suppletoire verzending den dag, volgende op den aangegeven maildag te 12, doch de aansluiting op het vertrek der booten is daarvan niet verzekerd.

MAIL SURINAME.

St. Nazaire. Fr.,	8 Nov.	8 Dec.	7.45 vm.
Amsterdam, Nederl.,	14 Oct.	31 Oct.	11.20 's av.
Southampton, Eng.,	14 „	28 „	11,30 's av.

ADVERTENTIEN.

Te Huis voor Jongelieden.

Amersfoort, Hooglandsche weg 2.

Gezonde streek. Midden van het land. Uitnemende scholen. Zoo noodig hulp en leiding bij studie. Liefderijke behandeling. Billijke voorwaarden, Aanbevolen door Bar.sse M. VAN HEECKEREN VAN WALIËN te Beek bij Nijmegen en Ds. H. J. TER HAAR ROMENY, Pred. Ned. Herv. Gemeente te Amersfoort.

HAAGSCHE MUZIEK-HANDEL — **ENDERLÉ en OOSTERVEEN**

HOFSPUI Nº97. — HOFSPUI Nº97.

Speciaal ingericht voor Heerenkleeding naar Maat.

H. CHRISPIJN.

Marchand-Tailleur.

ELANDSTRAAT 26a, Den Haag

STEEDS VOORHANDEN

Fransche en Engelsche Stoffen.

HOESTPASTILLES

van Dr. DE VRIJ in doozen van 25 Cts. en per gewicht.

GERAUDEL
WIJBERT
KEATINGS
PONCELET
ALTHEA
SALMIAK

} Pastilles

bij **Mej. E. DE LEEUW,**
Prinsestraat 42.

Tandarts REGENSBURG,

Laan v. Meerdervoort 40.

Spreekuur van 12 tot 4 uur.

Bekroond te Amsterdam met Gouden Zilveren Medailles.

SPIEGELS.

Een uitstekend **adres** voor het aanschaffen van **SPIEGELS, SCHILDERIJEN, PORTRETLIJSTEN, LIJSTEN voor OLIEVERF-SCHILDERIJEN, MORA-STANDAARDS,** enz. enz., **Nieuwe Haven 140—141,** is de fabriek, waar deze artikelen worden gemaakt, solide en zeer billijk.

GROOTE KEUZE

Gravures, Etsen, Imitatie-Aquarellen, enz.

☞ Inrichting tot het **opnieuw vergulden** van oude Spiegel- en Schilderijlijsten en **schoonmaken** van Gevlekte Gravures.

P. J. CRAMWINCKEL,

Hofleverancier.

Telephoon-Interc. No. 1059.

FABRIEK en KANTOOR

NIEUWE HAVEN 140.

Filiaal: PIET HEINSTRAAT 81.

Corsmit Brossois Cº.

Wagenstraat 18

DEN HAAG.

Inrichting voor complete

Meubileering,

geschikt voor Indische Familie

van af

Salon
Huiskamer
Slaapkamer
Logeerkamer
Dienstbodekamer
Keuken
Gangen

} f 850,

Franco door geheel Nederland.

☞ Prijscouranten, Teekeningen of Photo's gratis op aanvrage.

P. J. KRAUS,

Witte de Withstraat 11-13. — v. Kinsbergenstraat 2-4.

Bericht hiermede de HEROPENING van het geheel verbouwde en naar de eischen des tijds ingerichte Magazijn.

ONTVANGEN:

een enorme keuze VULHAARDEN en KACHELS

uit de 1ste fabrieken w. o. JUNKE & RUH, GEENOUHT, JAARSMA enz.

Insluithaarden en Kachels,

voor Gas en Kolen.

Petroleumkachels, Tegelplaten, Vuurschermen

en verdere **WINTER-ARTIKELEN.**

Beleefde uitnoodiging tot een bezoek.

LEIDEN,
STATIONSWEG 19.
Eerste Modes.

DEN HAAG.
GEDEMPTE BURGWAL 8,
bij de WAGENSTRAAT.

E. v. d. Horst.

MAGASIN de SOLDES.

DELFT,
21, CHOORSTRAAT.
Nieuwste Garneering.

Grootste keuze **echte LYONSCHE ZIJDE** in zwart en gekleurd, ook andere kleedingstoffen bijzonder geschikt voor Indië,

voor de helft der gewone prijzen.

Alle goederen welke niet naar genoegen zijn, al zijn dezelve ook afgesneden, worden gaarne omgeruild.

Stalen worden op aanvrage franco toegezonden.

Magazijnen „NEDERLAND"

AMSTERDAM, ROTTERDAM, UTRECHT, HAARLEM,

DEN HAAG, hoek SPUI en SPUISTRAAT.

Grootste Inrichtingen voor:

Heeren-, Jongeheeren- en Kinderkleeding.

Speciale afdeelingen voor Kleeding naar Maat, Uitrustingen, Uniformen en Livreiën.

Goud, Zilver en Diamanten.

S. SPIJER,

7 Schoolstraat over de Vischbanken. **Den Haag.**

Atelier voor reparatiën en het zetten van Diamanten.

WALTHAM EN INTERNATIONAAL WATCH HORLOGES.

G. L. Arbeiter,

Spuistraat 63. ❋ Den Haag.

HOFBONTWERKER.

Grootste sorteering van uitsluitend Iª Pelterijen.

Speciale Inrichting tot het bereiden en opmaken van tijgerhuiden enz.

Opzetten van Vogels en Zoogdieren.

Conserveeren van Pelterijen enz., tegen de mot.

B. DERKSEN,

Brood- en Beschuitfabriek

„De Oude Vette Hen",

OPGERICHT 1680.

8, OUDE MOLSTRAAT—DRIEHOEKJES 8,
's-Gravenhage.

Hofleverancier.

Gewoon- en Luxe Brood, Beschuit, Krentenbrood, enz.

Geregelde bezorging door alle wijken der Stad en Scheveningen.

A. J. MESKER,

MEUBELFABRIKANT.

Hofspui 81, Telephoon No. 240, 's-Hage.

Inrichting voor complete meubileeringen, zoowel in koop, als in huur.

Complete Ameublementen voor geheele huizen, boven- of benedenhuizen steeds voorradig.

PRIJZEN STERK CONCURREEREND.

Verhuurt mede Gemeubelde boven- en benedenhuizen.

GORDIJNEN. — TAPIJTEN.

Lambert Waterreus,

Sumatrastraat 279, b/d Bankastraat, Den Haag.

TELEPHOON 317.

SAMBALLANS (origineele verpakking) 20 diverse soorten

per busje à 35 en 55 cts.

KLAPPERS (versch geraspt) verkrijgbaar.

Gandaria assin - Atjar temoe koentjie.

Indische Siropen. - Versche Kruiden. - Manissans.

COSTUMES NAAR MAAT,

Gegarandeerde Coupe.

Specialiteit in:

Gekleede Costumes,
Mantelcostumes,
Mantels,

BLOUSES,
PEIGNOIRS,
Costuumrokken.

F. W. von Gemmingen,

13 Anna Paulownaplein — Den Haag.

GROOTE KEUZE in:

Zwarte en Gekleurde JAPONSTOFFEN.

F. H. BOTHE,

21, VEENESTRAAT — DEN HAAG.

SPECIALITEIT IN

GEKLEURDE, ZWARTE en CRÊME STOFFEN.

Nouveauté's voor elk seisoen.

STEEDS GROOTE ASSORTEMENTEN. — BILLIJKE PRIJZEN.

WONINGGIDS voor 's-GRAVENHAGE en OMSTREKEN

opgemaakt door 't Administratiekantoor der firma

FALKENBURG & Co.

's-GRAVENHAGE, Dennenweg 64,

wordt op aanvrage **gratis** toegezonden.

Ook ligt deze gids op de informatiebureaux der Vereeniging „OOST en WEST" te **'s-GRAVENHAGE** en te **WELTEVREDEN** ter beschikking van belangstellenden.

Th. N. Eijffinger,

Hofleverancier.

Hooge Westeinde 5. Telephoon Interc. 124. **Den Haag.**

Specialiteit in Behangselpapieren,

Lincrusta Walton en Goudleerpapier.

Salubra (muurschildering)
Tekko (zijde imitatie)

} Hygiënisch afwaschbaar.

Vitrauphanie-Papier (imitatie glas in lood).

Abonneert U op de

Bintang Hindia.

Geïllustreerd Tijdschrift voor den Inlander.

Abonnementsprijs f 3.— per jaar bij vooruitbetaling.

Iedere abonné ontvangt over 1903 de **1 Januari 1903** de nummers **gratis.**

DIT BLAD VERSCHIJNT ELKE VEERTIEN DAGEN.

De Haagsche Uitgevers-Maatschappij.

„HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG",

HAAGPOORT 4.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-Gravenhage.

Aan het **Bureau Heerengracht 4,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur, inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der 3de Commissie, den heer G. C. A. DE WITT, *de Perponcherstraat nº. 93.*

Een gep. Onderofficier O.-I. Leger voor incasseering, oppasser en huisbewaarder.

Een modiste die werk in Oost-Indië zoekt.

Een Dame die lessen geeft in Noorsch, Zweedsch, Duitsch en Italiaansch.

Drie jonge Dames voor Juffrouw van Gezelschap. Eene ook voor lectrice.

Een bekwame linnennaaister.

Gewezen Sergeant in W.-I. voor portier, looper of huisbewaarder; kan ook copieerwerk verrichten.

Twee jonge Dames die als Gouvernante of Bonne naar Indië willen.

Een gegageerd Onderofficier der Genietroepen zoekt een betrekking voor loopend beheer; schrijfwerk of eene eenvoudige administratie; ook kantoorwerk in die richting.

Eene dame voor 't les geven aan spraakgebrekkigen.

Een Dame les geven in teekenen en portretschilderen.

Een geroutineerd boekhouder 5 jaren als zoodanig in een hotel te Parijs werkzaam. Is tevens correspondent in de moderne talen. Uitmuntende referentiën.

Eene Dame voor pianoles.

Een heer, gewezen fabricatiechef suikerfabriek, met diploma machinistenschool, voor admin. betrekking.

Een Heer voor administratieve betrekking of magazijnmeester.

Een Heer voor Corrector aan eene drukkerij.

Drie Dames voor waarnemen van een huishouden en naar Indiën gaan.

Twee Dames om bejaarde dame gezelschap te houden.

Een Dame zoekt plaatsing als Stenograaf, ook voor les geven.

Een jonge Dame zoekt een t'huis zonder salaris bij eene dame om deze in de avonduren gezelschap te houden; kan in 4 talen voorlezen en maakt muziek.

Twee Dames om met eene familie op reis te gaan; waarvan de ééne Hollandsch, Duitsch, Fransch en Engelsch spreekt, hebben veel gereisd.

Eene Juffrouw voor Depôthoudster.

Een bekwaam machinist machine bankwerker voor plaatsing in Oost- of West-Indië.

Een gew. O.-I. ambt. voor adm. betrekking.

Eene Dame v/h maken van fijne handwerken.

Een Dame voor administratieve betrekking.

Twee jonge Meisjes en een jonge Weduwe om als kinderjuffrouw mede naar Indië te gaan.

De 's-Gravenhaagsche Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Albani.